

Redovisning av livsinkomstprofiler

Regleringsbrevsuppdrag om livsinkomster och kompensationsgrader

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

1.	Inledning	1
2.	Beskrivning av uppdraget.....	1
3.	Data för uppdragets beräkningar	2
4.	Urval, gruppindelningar och metod	4
4.1.	Livsinkomstprofiler	4
4.2.	Kompensationsgrader.....	5
5.	Resultat	7
5.1.	Antal personer i livsinkomstprofilerna	7
5.2.	Livsinkomstprofiler	8
5.3.	Kompensationsgrader.....	10
5.3.1.	Teoretisk kompensationsgrad	10
5.3.2.	Faktiska kompensationsgrader.....	11
6.	Avslutande kommentar.....	14
	Bilaga 1. Antal individer i respektive gruppindelning	16

Sammanfattning

Rapporten utgör Pensionsmyndighetens svar på 2021 års regleringsbrevsuppdrag att ta fram livsinkomstprofiler för olika inkomstgrupper.

Rapporten redovisar beräknade livsinkomstprofiler för de individer som fyllde 65 år under 2019 och beräknade kompensationsgrader, det vill säga pension i förhållande till slutlön, för de individer som fyllde 65 år under perioden 2014 till 2019, det vill säga födda 1949–1954.

Beräkningar av kompensationsgrader har genomförts med hjälp av Pensionsmyndighetens Typfallsmodell. Faktiska kompensationsgrader för den allmänna pensionen har även beräknats utifrån faktiska uppgifter om utbetald pension. Faktiska kompensationsgrader för den totala pensionen, inklusive tjänstepensionen, har beräknats för de år Pensionsmyndigheten har tillgång till data över tjänstepensioner. I bifogat Exceldokument *Livsinkomstprofiler* återfinns beräknade livsinkomstprofiler för de individer som fyllde 65 år under perioden 2014–2019 samt en sammanställning över faktiska och teoretiska kompensationsgrader.

I likhet med tidigare års rapporter i samma ämne visar livsinkomsterna att kvinnor i allmänhet har en lägre årsinkomst än män, totalt sett, inom de två redovisade inkomstgrupperna medelinkomst och hög inkomst.

Livsinkomsterna för de som tog ut sin pension under 2019 visar även att i gruppen med låga inkomster har kvinnorna en högre inkomst än männen i början och slutet av arbetslivet, medan männen har en högre inkomst än kvinnorna mitt i arbetslivet. Detta visar även föregående års rapport.

I likhet med föregående års rapport är ytterligare en observation att skillnaderna i inkomst som finns mellan kvinnor och män under arbetslivet ökar efter pensionsinträdet, förutom i gruppen med låg inkomst om vi ser till faktiska utbetalningar. I gruppen med låg inkomst får kvinnorna tvärtom en högre kompensationsgrad än männen vilket förklaras av en högre tjänstepension per månad. Huruvida detta beror på fler tidsbestämda tjänstepensioner bland kvinnor i dessa grupper eller om de har en högre tjänstepension än män även med livslång utbetalning går dock inte att svara på utifrån tillgängliga data, men skattade uppgifter i rapporten pekar på att det förklaras av tidsbestämda uttag.

Rapporten visar vidare att många pensionärer får en högre faktisk och teoretisk kompensationsgrad än vad Pensionsmyndighetens så kallade standardtypfall visar. Kompensationsgraden för den allmänna pensionen beräknas till ungefär 50 procent med standardtypfallet för någon född 1949–1954. Liknande resultat kan också ses i Min Pensions rapporter från 2015, 2018 och 2020. De faktiska utbetalningar som gjorts under perioden 2014 till 2019 visar dock, i likhet med tidigare års rapporter, att grupperna med medelinkomst snarare får mellan 55 och 59 procent av lönen åren innan pensionsinträdet i allmän pension. Skillnaderna kan till stor del förklaras av att många minskar sin inkomst, frivilligt eller ofrivilligt, redan några år innan de går i pension, liksom att de löneökningar som sker ofta är lägre än

den genomsnittliga löneutvecklingen i samhället. Minskningen kan bero på en rad olika faktorer, men exempelvis sjukdom, arbetslöshet eller, frivilligt eller ofrivilligt deltidsarbete. Standardtypfallet antar att lönen varje år ökar i takt med den genomsnittliga löneutvecklingen i samhället, vilket leder till en högre slutlön och därmed till en lägre kompensationsgrad än vad som i allmänhet förekommer i verkligheten.

Den faktiska kompensationsgraden, inklusive tjänstepensionen, uppgick till mellan 72 till 81 procent under 2014 och mellan 79 till 87 procent 2019. Det kan jämföras med den skattade kompensationsgraden med typfallmodellen som för samma period var mellan 65 till 84 procent för grupperna som gick i pension 2019. Även här kan skillnaderna förklaras av att många individer minskar sin inkomst åren innan pensionsinträdet. En annan förklaring är att många väljer ett tidsbestämt uttag istället för ett livsvarigt uttag av sin tjänstepension. Ett tidsbestämt uttag leder till högre pension men som sjunker senare under pensioneringen. Den tillfälligt högre pensionen gör att minskningen i inkomst vid övergången från förvärvsarbete till pensions blir mindre än om pensionen tagits ut livsvarigt. Tidsbestämda uttag innebär dock lägre inkomster under de senare åren som pensionär när den tidsbegränsat uttagna delen av tjänstepensionen upphört. Den höga inledande kompensationsgrad som tidsbestämt uttag ger kan bidra till att pensioneringen sker tidigare än vad som skulle vara fallet utan den möjligheten. Under 2020 genomförde Pensionsmyndigheten en studie bland 70–75-åringar som visade att många hade valt en längre utbetalningstid för sin tjänstepension och valt att arbeta längre om de fick chansen att välja om på nytt.

1. Inledning

Pensionsmyndigheten fick i regleringsbrev för 2017, 2018, 2019 och 2020 uppdraget att utveckla och redovisa livsinkomster för olika grupper av kvinnor och män som representerar den senast möjliga årskullen 65-åringar.¹ I uppdraget ingick även att redovisa en tidserie över utvecklingen av kompensationsgraderna, det vill säga pension i förhållande till slutlön, under de senaste fem åren för grupperna 65-åriga kvinnor och män. I regleringsbrevet för 2021² har Pensionsmyndigheten fått fortsatt uppdrag att redovisa livsinkomster för olika grupper och utvecklingen av gruppernas kompensationsgrader. Till 2018, 2019, 2020 samt 2021 års uppdrag har grupperna avgränsats till att endast omfatta de individer som varit folkbokförda i Sverige både vid 64 års ålder och vid 66 års ålder. En indelning är även gjord där alla som inte hade något intjänande till pensionen vid 30 års ålder exkluderas och bildar egna inkomstgrupper. På så sätt ger livsinkomsterna och kompensationsgraderna en något mer homogen bild dels för de som haft pensionsgrundande inkomster i Sverige större delen av livet och dels för de som invandrat senare i livet eller vars inkomster innan 30 års ålder av annan orsak är okända eller inte deklarerats i Sverige.

2. Beskrivning av uppdraget

Pensionsmyndigheten fick i regleringsbrevet för 2021 fortsatt uppdraget att redovisa livsinkomstprofiler för olika grupper som representerar kvinnor och män födda 1954, den senast möjliga årskull som fyllt 65 år. Uppdraget är en fortsättning på det regleringsbrevsuppdrag som gavs för 2017.

Syftet med uppdraget är att i högre grad kunna uttala sig om hur kvinnors och mäns kompensationsgrad som pensionärer utvecklas. De framtagna livsinkomstprofilerna ska ge en mer realistisk och nyanserad bild av olika gruppers kompensationsgrad än den bild som Pensionsmyndighetens så kallade standardtypfall ger. Bakgrunden till det tidigare uppdraget om att ta fram livsinkomstprofiler var också att bättre kunna förklara skillnaden i kompensationsgraderna mellan den rapport som Min Pension presenterade 2015³ och det standardexempel som tas fram med Pensionsmyndighetens typfallsmodell. Min Pensions rapport bygger på uppgifter från de personer som loggat in på minpension.se medan denna rapport bygger på samtliga individer som tog ut sin pension från 65 års ålder under ett visst år.

---

¹ Vår referens är dnr. VER 2016:3981 och regeringens referens är dnr. S2016/07722/SF (delvis) för 2017 års uppdrag, dnr. VER 2017-252 respektive dnr. S2017/02807/SF för 2018 års uppdrag och dnr. VER 2019-161 respektive dnr. S2018/00690/SF för 2019 års uppdrag. VER 2020-208 respektive dnr. S2019/05293/RS för 2020 års uppdrag.

² Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Pensionsmyndigheten, dnr. S2020/00928/.

³ Min Pension (2015). *Hur stor blir pensionen? En rapport om kompensationsgrader hos användare av MinPension.se*

3. Data för uppdragets beräkningar

I likhet med tidigare års uppdrag ingår det i uppdraget att ta fram livsinkomstprofiler för den senaste gruppen av 65-åringar och att redovisa utvecklingen av kompensationsgrader för senast tillgängliga år.⁴ För att kunna beräkna kompensationsgrader i enlighet med uppdraget har beräknade kompensationsgrader och livsinkomstprofiler tagits fram för de som gick i pension mellan 2014 till 2019 vid 65 års ålder. För åren 2014 samt 2017, 2018 och 2019 har även faktiska utbetalningar av tjänstepension kunnat användas för att beräkna kompensationsgrader.⁵

Samtliga livsinkomstprofiler och kompensationsgrader som tas fram inom ramen för uppdraget baseras på individinformation om årligt intjänande till pensionssystemet under perioden 1960–2019 och hämtas från Pensionsmyndighetens datalager (Pedal). Till detta har även utbetald allmän pension och utbetald tjänstepension hämtats från samma databas. Individerna i livsinkomstprofilerna är vidare avgränsade till de som är folkbokförda i Sverige både vid 64 och 66 års ålder.⁶ I beräkningarna av livsinkomstprofiler används följande information:

- Pensionsgrundande inkomst
- Pensionsgrundande belopp för sjuk- och/eller aktivitetsersättning
- Pensionsgrundande belopp för studier
- Pensionsgrundande belopp för barnår
- Inkomster ovanför intjänandetaket till den allmänna pensionen, så kallad otakad pensionsgrundande inkomst, finns endast från 2003 och senare.

Eventuella saknade uppgifter om inkomster har tilldelats värdet noll vilket innebär att de individer som vi saknar uppgift om för ett år antas inte ha haft någon inkomst det året.

De som invandrat, såväl utlandsfödda som svenskfödda, kan dock tidigare ha haft en inkomst som inte taxerats i Sverige och som inte kan fångas upp i

---

⁴ Tidigare år har de fem senaste åren använts, men i denna rapport förlängs tidsserien och avser de sex senaste åren eftersom Pensionsmyndigheten anser att det är relevant att bygga en längre tidsserie.

⁵ Tidigare hade Pensionsmyndigheten inte tillgång till tjänstepensionsdata i sitt egna datalager utan var tvungen att göra en beställning från SCB för år 2014. För år 2015 och 2016 gjordes ingen beställning av tjänstepensionsdata från SCB på grund av tidsskäl eftersom de har tre månaders kö på beställning därifrån. För år 2017 och framåt får Pensionsmyndigheten varje år levererat tjänstepensionsdata till sin egna databas, Pedal.

⁶ För 66 års ålder har endast uppgift från åren 2013 till 2015 funnits tillgängligt vilket dock endast påverkat urvalet i liten grad.

de livsinkomster denna rapport ska presentera. På samma sätt kan de också ha en utländsk pension som inte fångas upp.

För att hantera problemet, och fånga en så rätt bild av livsinkomsterna som möjligt, är en indelning gjord där alla som inte hade något intjänande vid 30 års ålder exkluderas och bildar egna inkomstgrupper. Detta är en förenklad lösning men ger medianinkomster som mer överensstämmer med inkomsterna för den grupp vars pensioner rapporten vill följa. Kompensationsgraderna och livsinkomsterna för dessa grupper återfinns i bilagan med Excelfiler men presenteras inte i rapporten.

Bakgrundsvariabler för individer utgörs av:

- Kön
- Födelsedatum
- Otakad pensionsgrundande inkomst vid 60 och 64 års ålder

Vid beräkning av faktisk utbetald pension används följande information:

- Allmän pension i januari månad under året individen fyller 66 år (garantipension, tilläggs pension, inkomstpension, premiepension)
- Tjänstepension per månad under året individen fyller 65 år med antagande att tjänstepensionen började utbetalas från och med månaden individen fyllde 65 år.

Vid jämförelser och beräkning av kompensationsgrader räknas samtliga inkomster upp med konsumentprisindex till samma inkomstår.

4. Urval, gruppindelningar och metod

4.1. Livsinkomstprofiler

Livsinkomstprofilerna baseras på inkomstuppgifter för de individer som fyller 65 år 2019 (födda 1954) och som från och med det året påbörjar sitt uttag av allmän pension för första gången. Det är enbart de individer som tar ut hel pension som ingår i urvalet för att underlätta mer rättvisande jämförelser av kompensationsgrader mellan olika inkomstgrupper och mellan olika år. Individer som tar ut partiell allmän pension ingår inte i våra beräkningar.

Individerna har delats in utifrån följande tre inkomstgrupper (uppdelat på totalt, kvinnor och män):

- Låg inkomst: Individer som får garantipension vid 66 års ålder.
- Medelinkomst: Individer som vid 60 års ålder har en inkomst under det pensionsgrundande taket för den allmänna pensionen och som fram till och med 2020 inte får garantipension. Denna grupp utgörs framförallt av individer som har haft medelhöga arbetsinkomster under större delen av arbetslivet. I gruppen ingår även en mindre andel individer som har haft relativt låg arbetsinkomst under hela eller stora delar av arbetslivet men som ändå inte har rätt till garantipension. Likaså ingår individer som har haft hög arbetsinkomst under tidigare arbetsår men som har haft lägre arbetsinkomster vid 60 års ålder.
- Hög inkomst: Individer som vid 60 års ålder har en pensionsgrundande inkomst motsvarande 7,5 inkomstbasbelopp och som fram till och med 2020 inte får garantipension.

Som årsinkomst för respektive grupp används medianinkomsten inom gruppen det aktuella året. Inkomstuppgiften består av den pensionsgrundande inkomsten delat med 0,93⁷ samt eventuella pensionsgrundande belopp⁸. Om den otakade pensionsgrundande inkomsten är högre än den pensionsgrundande inkomsten, eller det pensionsgrundande beloppet, under ett år används istället den otakade pensionsgrundande inkomsten som inkomstuppgift för det året, viktad så att även den speglar den faktiska inkomsten. Genom den otakade pensionsgrundande inkomsten fångas inkomster ovanför intjänandetaket till allmän pension upp (inkomster

---

⁷ Den pensionsgrundande inkomsten är den 93 procent av den faktiska inkomsten upp till intjänandetaket. Det beror på att den allmänna pensionsavgiften är 7 procent.

⁸ Här avses framförallt PGB för sjuk- eller aktivitetsersättning.

över 7,5 inkomstbasbelopp). Uppgifter om otakad pensionsgrundad inkomst finns dock endast för 2003 och senare.

Precis som tidigare år är gruppen med medelinkomst inte lika homogen som de övriga två grupperna. Även om det finns en större spridning inom gruppen är spridningens påverkan endast marginell på gruppens livsinkomstprofil och kompensationsgrad eftersom de beräknas med utgångspunkt från medianen.

Grupperna jämförs med Pensionsmyndighetens standardtypfall. Typfallet antas ha börjat arbeta vid 23 års ålder med en lön som motsvarar 25 000 kronor/månad i dagens pris och löneläge.⁹ Historiskt antas lönen ha följt inkomstindex.

Livsinkomster har även tidigare tagits fram för de som gick i pension under åren 2014 till 2019 för att kunna beräkna gruppernas skattade kompensationsgrader i Typfallsmodellen.

4.2. Kompensationsgrader

Kompensationsgraden syftar till att spegla pensionen i förhållande till den inkomst som individen, eller i denna rapport inkomstgruppen, hade innan pensionsinträdet.

Läsaren bör dock vara medveten om att kompensationsgrader är ett trubbigt mått om man med kompensationsgraden vill veta om pensionssystemet levererar tillräckliga inkomster för pensionärer att leva på. Exempelvis ger en sänkt inkomst åren innan pensionsinträdet en betydligt högre kompensationsgrad än vad en rak lönekurva gör. På samma sätt gör en kraftig löneökning sista åren innan pensionsinträdet att kompensationsgraden blir låg, trots att pensionen de facto har ökat i kronor. Man bör därför problematisera och fundera över vilken inkomstnivå som är den mest relevanta att jämföra pensionen med, vilken inkomst som bäst speglar individers utgiftsstandard, behov och förväntning på pensionen i förhållande till tidigare inkomster.

Det kompensationsgraden visar är sänkningen, eller i vissa fall höjningen, i inkomst vid pensionsinträdet, och den månatliga ekonomiska effekten av pensioneringen. Inkomstsänkningen kan dock redan ha börjat flera år innan pensionsinträdet och kan då i sin tur ha berott på sjukdom, arbetslöshet eller, frivilligt eller ofrivilligt, deltidsarbete.

Den *faktiska* kompensationsgraden beräknas i rapporten enligt följande:

$$\frac{\text{utbetalad allmän pension vid 66 års ålder} + \text{utbetalad tjänstepension vid 65 (66)års ålder}}{(\text{inkomsten vid 60 års ålder} + \text{inkomsten vid 64 års ålder})/2}$$

---

⁹ Typfallet är samma som OECD vanligen använder för sina beräkningar av pensionsutfall.

Den *skattade* kompensationsgraden beräknas i rapporten med Pensionsmyndighetens typfallsmodell enligt följande:

$$\frac{\text{skattad allmän pension vid 65 års ålder}^* + \text{skattad tjänstepension vid 66 års ålder}}{(\text{inkomsten vid 60 års ålder} + \text{inkomsten vid 64 års ålder})/2}$$

*inklusive sista pensionsrätten som intjänats under pensioneringsåret

Den faktiska pensionen avser faktiskt utbetald allmän pension och tjänstepension. Den skattade allmänna pensionen och den skattade tjänstepensionen fås från Pensionsmyndighetens Typfallsmodell utifrån respektive inkomstgrupps medianinkomst per år.

Inkomsten vid 60 och 64 års ålder beräknas på samma sätt som för livsinkomsterna, enligt metodbeskrivningen i föregående delkapitel, både för den faktiska och skattade kompensationsgraden.

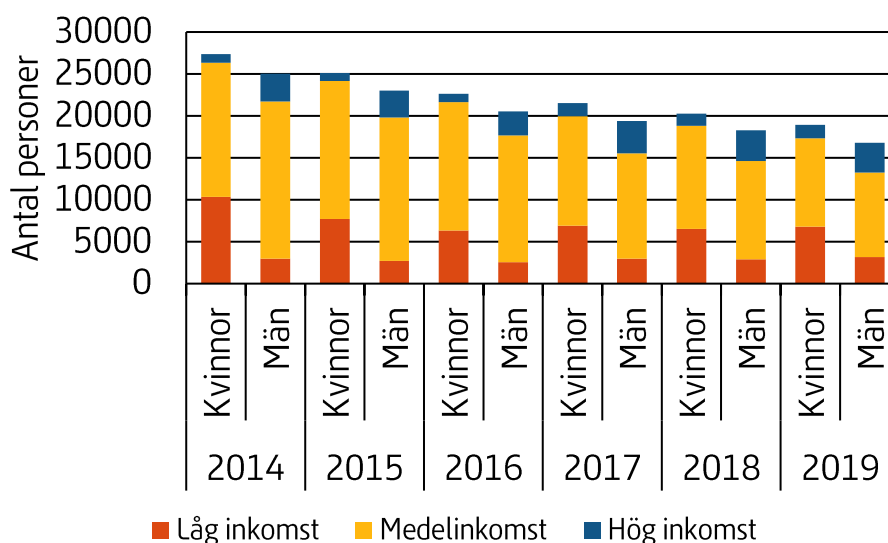
Samtliga inkomster räknas upp med konsumentprisindex till samma inkomstår. Som tjänstepensionsavtal i skattningen har SAF-LO använts för grupperna med låg eller medelinkomst medan ITP-2 har använts för grupperna med hög inkomst.

5. Resultat

5.1. Antal personer i livsinkomstprofilerna

Under 2019 tog 42 854 personer ut hel inkomstpension eller garantipension från 65 år. Av dessa hade 35 721 personer ett intjänande till pensionen vid 30 års ålder samt var folkbokförda i Sverige under 2018 och 2020. Bland de som tog ut sin pension från 65 års ålder var 18 932 kvinnor och 16 789 män. Diagram 1 nedan visar att antalet individer som tar ut hel pension vid 65 års ålder blir allt färre över tid. Detta är i linje med vad Pensionsmyndigheten tidigare redovisat i rapporten *Pensionsåldrar och arbetslivets längd*¹⁰. Vidare kan det konstateras att det är allt färre kvinnor som får garantipension medan det för männen varit ett mer konstant antal eller snarare ökat något de sista åren. Fortsatt är det dock betydligt fler kvinnor som får garantipension än män, men klyftan har minskat. Vidare är det genomgående fler män än kvinnor i gruppen med hög inkomst, men även denna klyfta har minskat över tid. Gruppen med medelinkomst har tidigare bestått av två tredjedelar män men andelen har jämnats ut och sedan 2016 har gruppen något fler kvinnor än män som tar ut pension vid 65 års ålder.

Figur 1 Antalet nyblivna 65-åringar med helt uttag av allmän pension

Eftersom denna rapport studerar olika årskullar för respektive år har vi för varje nytt år en förändring av urvalet som studeras. Sammansättningen av grupperna har också förändrats. Hur detta eventuellt påverkar resultaten är inget som studeras närmare i rapporten.

¹⁰ Svar på regleringsbrevsuppdrag 2020. Där visas att spridningen för när personer går i pension har ökat över tid. För årskullen född 1938 gick 77 procent i pension vid 65 års ålder och för varje yngre årskull har denna andel minskat, motsvarande siffra för personer födda 1954 var drygt 40 procent.

5.2. Livsinkomstprofiler

I detta avsnitt presenteras de livsinkomstprofiler som tagits fram för de 65-åringar som gick i pension under 2019 (födda 1954). Livsinkomster uttryckta i 2021 års lönenivå respektive prisnivå presenteras nedan. Livsinkomstprofiler framtagna för övriga årskullar av 65-åringar återfinns i det bifogade Excelarket *Livsinkomstprofiler*. Livsinkomsterna baseras på medianvärdet av den pensionsgrundande inkomsten (inklusive pensionsgrundande belopp) för respektive år inom respektive grupp. Från 2003 och framåt används även otakade pensionsgrundande inkomsten vilket fångar upp de inkomster som överstiger taket för intjänande till den allmänna pensionen.

Första året med intjänande för de som ingår i gruppen medelinkomst, och som gick i pension 2019, är vid 19 respektive 18 års ålder för kvinnor och män. För de som ingår i gruppen med låg inkomst är åldern 20 respektive 19 år. För de i gruppen med hög inkomst startade intjänandet i genomsnitt vid 20 års ålder för både kvinnor och män.

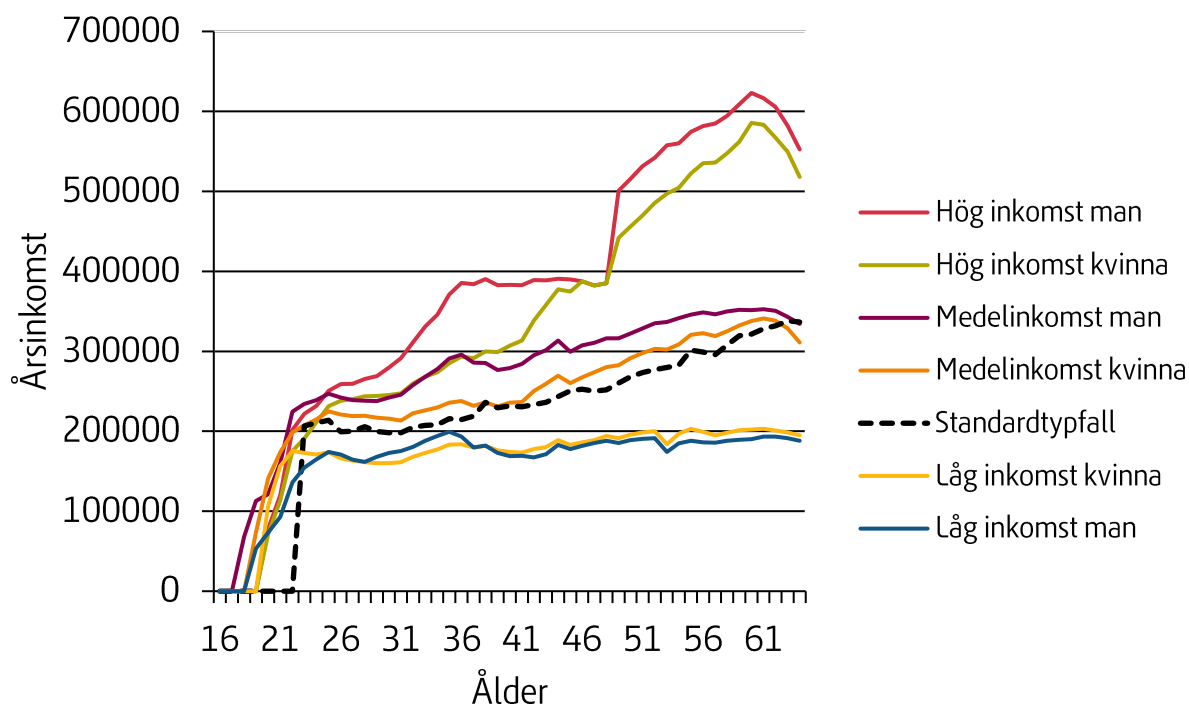
Som visas i diagrammen nedan har kvinnor genomgående lägre medianinkomster än män förutom i gruppen med låga inkomster där förhållandet är det motsatta åtminstone under andra halvan av arbetslivet. Redan vid 25 års ålder är skillnaden i medianinkomst tydlig mellan könen även om kvinnorna i snitt delvis kommer ikapp männen under senare delen av arbetslivet. Vidare kan det konstateras att ökningen av medianinkomsterna är relativt flacka för grupperna med låg inkomst, lite högre ökning för de med medelinkomst medan inkomsterna ökar ganska brant för de med hög inkomst fram till 60 års ålder. Otakade inkomstuppgifter finns endast tillgängligt från och med 2003 vilket innebär att uppgifter om inkomster som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp saknas innan 49 års ålder. Detta påverkar utseendet på grafen för de med höga inkomster vilket förklarar hoppet som ses vid 49 års ålder. I verkligheten skulle man kunna anta att löneutvecklingen är någorlunda linjär även mellan 37 och 49 års ålder även för de med höga inkomster, men det är inget som gjorts i denna rapport.

Det kan även konstateras att samtliga grupper går ner i medianinkomst åren innan pensionsinträdet men att minskningen av inkomsten är absolut störst i gruppen med hög inkomst och minst bland gruppen med låg inkomst. Vidare kan det konstateras att kvinnorna gick ner i inkomst något mer¹¹ än männen i samma inkomstgrupp vilket överensstämmer även med resultatet från föregående rapport. Om minskningen i inkomst är frivillig (självalt deltidsarbete) eller ofrivillig (ofrivillig deltid, sjukdom, arbetslöshet) framgår inte av våra data.

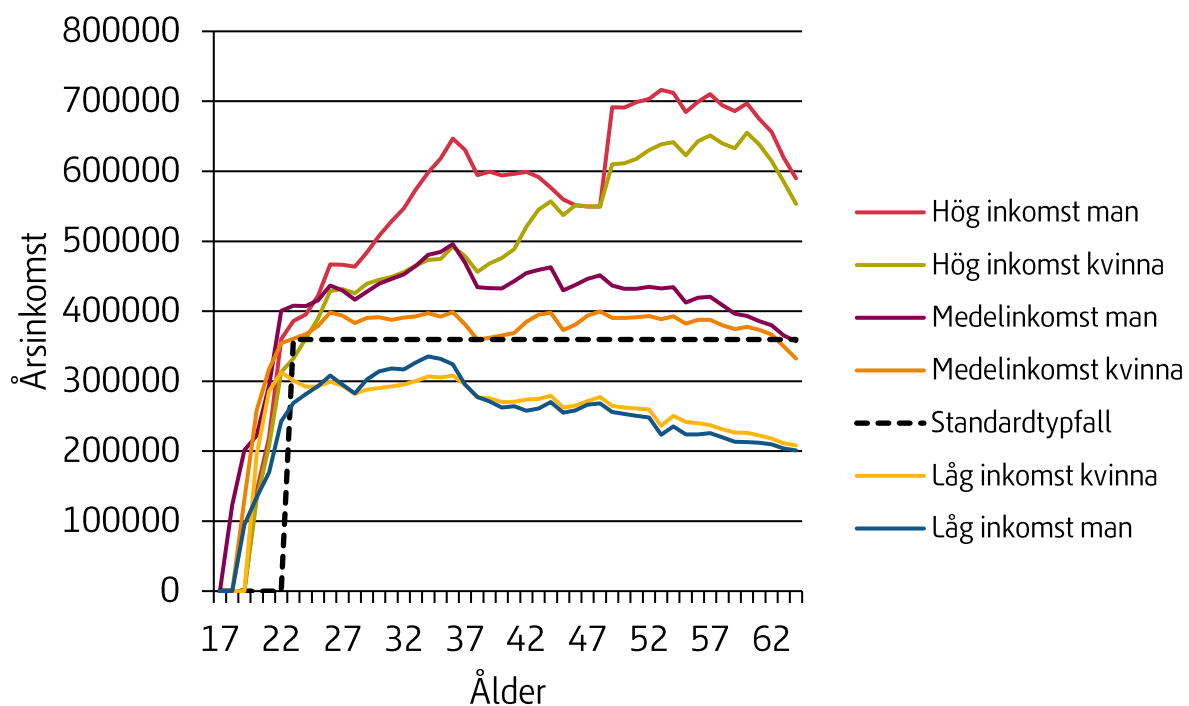
---

¹¹ I gruppen med låg inkomst gick kvinnorna ner 7,9 % och männen ner 5,5 % i inkomst mellan 60 till 64 års ålder. Motsvarande minskning inom gruppen med medelinkomst var 12,0 % för kvinnorna och 9,2 % för männen. Bland gruppen med hög inkomst var minskningen 15,5 % för kvinnorna och 15,4 % för männen.

Figur 2 Faktiska livsinkomster för 65-åringar (födda 1954) inom respektive inkomstgrupp (medianinkomster uttryckt i 2021 års prisnivå) *

Figur 3 Faktiska livsinkomster för 65-åringar (födda 1954) inom respektive inkomstgrupp (medianinkomster uttryckt i 2021 års löner) *

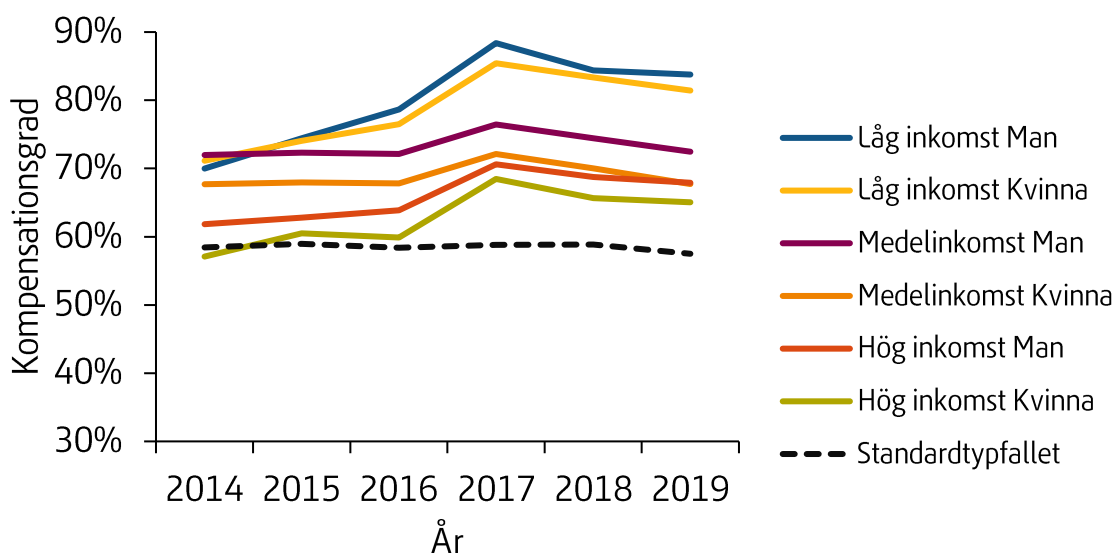
*Observera att inkomstprofilerna för gruppen med hög inkomst påverkas kraftigt av att inkomst över taket saknas före 50 års ålder.

5.3. Kompensationsgrader

5.3.1. Teoretisk kompensationsgrad

Utvecklingen av de med Typfallsmodellen *teoretiska* kompensationsgraderna under perioden är i allmänhet positiv för samtliga grupper, men de senaste två åren har dock kompensationsgraderna för samtliga grupper fallit tillbaka något. Under dessa två år har utvecklingen av pensionsinkomster och genomsnittliga inkomster de sista åren innan pensionsuttag ökat, men inkomsterna har ökat i större utsträckning än pensionsinkomsterna vid 65 års ålder, varför kompensationsgraderna vikit nedåt.

Figur 4 Utveckling av teoretisk kompensationsgrad för allmän pension och tjänstepension, 2014–2019

Högst kompensationsgrad beräknas män med låg inkomst ha, motsvarande 84 procent av inkomsten innan pensionsinträdet. Lägst kompensationsgrad beräknas kvinnor med hög inkomst ha, motsvarande 65 procent av inkomsten innan pensionsinträdet.

Genomgående har män högre kompensationsgrad än kvinnor i alla tre inkomstgrupperna. För grupperna med låg inkomst handlar det om att männen går från en lägre inkomst innan pensionsinträdet än vad kvinnorna gör men inte att de får en högre pension än kvinnorna. För grupperna med medelinkomst och hög inkomst handlar det om att männen både går från högre inkomster innan pensionsinträdet än kvinnorna och får högre pension efter inträdet. Den högre kompensationsgraden verkar inte kunna förklaras av att männen minskar sin inkomst mer än kvinnorna åren innan pensionsinträdet eftersom det tidigare konstaterades i avsnittet om livsinkomster att kvinnorna tvärt om har minskat sin inkomst mer än männen mellan 60 till 64 års ålder. Förklaringen till den högre

kompensationsgraden är snarare männens högre inkomster totalt under arbetslivet och den högre pensionsbehållningen det leder till.

Beräkningarna av kompensationsgraden beaktar inte eventuellt bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd. För de individer med bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd kan därför kompensationsgraden vara betydligt högre om dessa förmåner skulle beaktas.

Kompensationsgraderna avser också inkomsterna innan skatt och inte förhållandet i disponibel inkomst. Om skatterna vid 65 års ålder beaktas skulle kompensationsgraden öka något för de med låg inkomst och minska något för de med hög inkomst. Påverkan på kompensationsgraden för de med medelinkomst bedöms vara liten. Om vi istället beaktar skatten vid 66 års ålder borde kompensationsgraden vara oförändrade för medelinkomsttagaren och höginkomsttagaren eftersom skatten är ungefär densamma för dessa grupper i och med det förhöjda grundavdraget. De med låga inkomster kommer fortsatt att ha högre kompensationsgrader efter skatt vid 66 års ålder.

5.3.2. Faktiska kompensationsgrader

Utvecklingen av de *faktiska* kompensationsgraderna under åren 2014, 2017, 2018 och 2019 skiljer sig en del från de teoretiska kompensationsgraderna som presenterades ovan. Den faktiska kompensationsgraden för tjänstepensionen har beräknats för åren 2014, baserat på tjänstepensionsdata från det 66:e levnadsåret och för 2017, 2018 och 2019 baserat på tjänstepensionsdata från det 65:e levnadsåret. Den faktiska kompensationsgraden för den allmänna pensionen har beräknats för samtliga år i perioden, 2014 till 2019.

5.3.2.1. Allmän pension och tjänstepension

Den faktiska kompensationsgraden har för samtliga inkomstgrupper ökat under perioden, förutom för kvinnliga och manliga höginkomsttagare där kompensationsgraderna har haft större variation.¹²

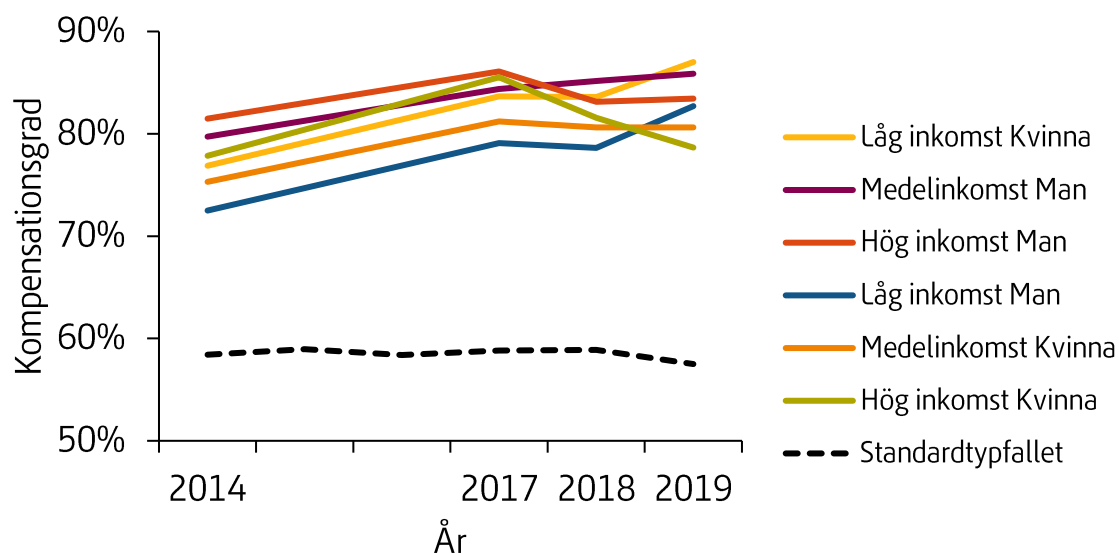
Den faktiska kompensationsgraden är genomgående, för alla år och grupper, högre än den teoretiska kompensationsgraden, förutom för män med låga inkomster som har något, cirka en procentenhet, lägre kompensationsgrad än vad Typfallsmodellen skattar. De faktiska kompensationsgraderna är mellan cirka 13 till 15 procentenheter högre för kvinnor och män med medelinkomster och höga inkomster jämfört med de teoretiska kompensationsgraderna. Detta förklaras till stor del av att en högre andel kommer från tjänstepensionerna i de faktiska kompensationsgraderna

---

¹² I tidigare års rapporter, som visade utvecklingen under 2013 till 2017, användes otakad pensionsgrundande inkomst som inkomstuppgift innan pensionsinträdet. För de med höga inkomster gav detta dock en lägre inkomstuppgift än vad de faktisk har i förvärvsinkomst. I denna, och förra, års rapport har därför den otakade pensionsgrundande inkomsten justerats för att överensstämma med den taxerade inkomsten, i likhet med hur inkomster under taket hanteras i rapporten. Till detta års rapport har även tidigare värde för 2017 korrigerats, som tidigare överskattades. En justering av inkomsterna ledde till att gruppen med inkomster över taket ökade i antal och beräkningsunderlaget är därmed större. Detta ledde till att kompensationsgraderna för de med hög inkomst sjönk med 6,2 respektive 4,6 procent för kvinnor och män.

jämfört med de teoretiska. De faktiska kompensationsgraderna från det allmänna systemet är genomgående lägre för alla inkomstgrupper jämfört med de teoretiska kompensationsgraderna.

Figur 5 Utveckling av faktisk kompensationsgrad för allmän pension och tjänstepension, 2014, 2017, 2018 och 2019

Högst kompensationsgrad bland de 65 åringar som gick i pension under 2019 har kvinnor med låginkomst, cirka 87 procent, men samtliga inkomstgrupper har en kompensationsgrad över 78 procent. Lägst faktisk kompensationsgrad har kvinnor med hög inkomst, 78,7 procent. I gruppen med medelinkomster har kvinnor genomgående lägre kompensationsgrad än männen för samtliga år medan det motsatta förhållandet kan ses i gruppen med låga inkomster. I gruppen med hög inkomst har männen haft högre kompensationsgrad än kvinnorna under samtliga år.

5.3.2.2. Allmän pension

Skillnaderna mellan teoretisk och faktisk utbetald allmän pension kan förklaras av att den teoretiska pensionen utgår från ett pensionsintjänande utifrån gruppens medianinkomster medan den faktiska pensionen beskriver gruppens faktiska medianpension. På grund av spridningen i inkomster kan den faktiska pensionen bli såväl något högre som något lägre än vad medianinkomsterna visar.

Det som huvudsakligen förklarar skillnaderna i kompensationsgraderna, när man ser till den totala pensionen, är skillnaderna mellan teoretisk och faktiskt utbetald tjänstepension. En orsak till skillnaderna är tidsbestämda uttag. I den teoretiska kompensationsgraden antas inkomstgrupperna ta ut tjänstepensionen livslångt. Många studier har visat att andelen pensionärer med tidsbestämda utbetalningar på fem eller tio år ökar. Det ökar den

faktiska kompensationsgraden som kan observeras vid 65 och 66 års ålder.¹³ Hur stor del av den positiva utvecklingen som förklaras av tidsbestämda uttag vet vi dock inte.

Under 2020 genomförde Pensionsmyndigheten en studie bland 70–75-åringar om hur de upplever sin ekonomiska situation och hälsa idag jämfört med när de började ta ut pension. Många uppger att de inte vet hur lång tid deras tjänstepension betalas ut, vilket kan bero på att de inte visste att de kunde välja något annat än det i avtalet inställda förvalet. Studien visade att många hade valt en längre utbetalningstid för sin tjänstepension och valt att arbeta längre om de fick chansen att välja om på nytt, vilket också var ett av de vanligaste råden från respondenterna till blivande pensionärer.¹⁴

Som tidigare rapporter påtalat är det sannolikt att kompensationsgraden och den totala pensionen varit lägre om vi sett till pensionen vid 70 eller 75 års ålder istället för det 66 levnadsåret. Andra förklaringar till skillnaderna är bland annat att beräkningarna i typfallmodellen utgår från den avtalade tjänstepensionen inom ITP-2 och SAF-LO medan individer med framförallt medelinkomst och hög inkomst kan ha haft andra lokala avsättningar och utnyttjat lönevaxling. Beräkningar utifrån medianinkomster underskattar också den förmånsbestämda pensionen givet att de med förmånsbestämd pension inte går ner i löneinkomst lika mycket som övriga inför pensionsinträdet eller om den förmånsbestämda pensionen har en lönesänkingsförmånsschablon som Typfallmodellen inte tar hänsyn till.

Om vi endast ser till utvecklingen av kompensationsgraden för den allmänna pensionen kan det konstateras att den i princip stått still för grupperna med medelinkomst medan den varierat något mer för de övriga grupperna under perioden. Denna bild överensstämmer även med förra årets rapport liksom rapporten året innan dess.

Den låga kompensationsgraden för den allmänna pensionen för höginkomsttagare förklaras huvudsakligen av att de har stor del av sina inkomster ovanför intjänandetaket i systemet. Att höginkomsttagare har en brantare löneutveckling än övriga grupper kan också bidra till en lägre kompensationsgrad. Ju högre slutinkomsten är i förhållande till livsinkomsten desto lägre blir kompensationsgraden i ett system som bygger på livsinkomsten. Denna effekt modereras dock av att höginkomsttagarna mer kraftigt än övriga minskar sina inkomster före pensionsuttaget.

Tidigare rapporter har visat att kompensationsgraden för den allmänna pensionen minskade något under 2013 och 2014 för att sedan återhämtat sig

---

¹³ <https://www.di.se/pressreleaser/2014/4/23/darfor-tar-sparare-ut-tjanstepension-pa-korttid/> 2020-04-06

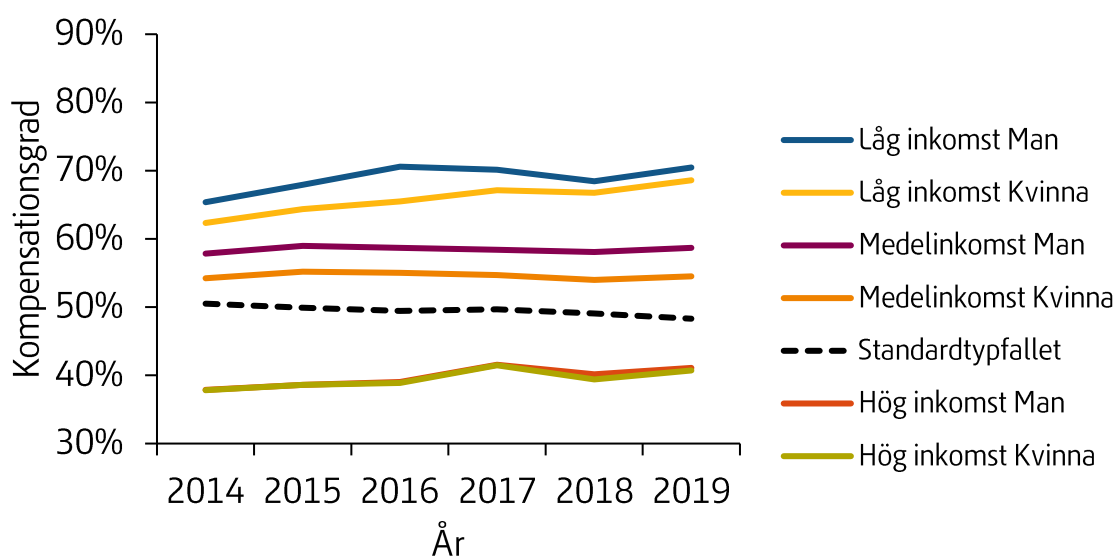
<https://www.privataaffarer.se/amf-varnar-for-pensionstrenden-kan-fa-langtgaende-konsekvenser/> 2019-04-06

Inspektionen för socialförsäkringen 2015:15 Att välja uttagstid av tjänstepension
Hagen, Johannes (2017). Utbetalningstider i tjänstepensionssystemet, SNS Förslag 2017.

¹⁴ *Blev det som du tänkt dig? En studie bland 70-75-åringar, Pensionsmyndigheten (2020)*

under 2015, 2016 och 2017. Det beror till stor del på att balanseringen i inkomstpensionssystemet först varit negativ, därefter har den stegvis återställt pensionernas nivå, fullt ut skedde det dock först 2018. Skillnaderna mellan åren är dock förhållandevis små. För gruppen män med låg inkomst har den som lägst varit 65 procent för att sedan gå upp till 70 procent, men därefter avta ned till 2019 års nivå om 67 procent. För gruppen kvinnor med medelinkomst har kompensationsgraderna för allmän pension varierat mellan 54 procent och 55 procent.

Figur 6 Utveckling av faktisk kompensationsgrad för allmän pension, 2014–2019

6. Avslutande kommentar

Rapporten visar att den faktiska kompensationsgraden för medianpersonen inom tre olika inkomstgrupper, inklusive tjänstepensionen, uppgick till mellan cirka 79 och 87 procent under 2019.¹⁵ De faktiska kompensationsgraderna kan jämföras med den skattade kompensationsgraden med typfallmodellen som för samma år var mellan 65 och 84 procent för grupperna eller standardtypfallet som visar på knappt 58 procent kompensationsgrad. Det kan också jämföras med Min Pensions rapporter från 2015, 2018 och 2020¹⁶ som även de visar på en kompensationsgrad på runt, eller strax under, 60 procent för 50-talisterna. En del av skillnaden kan förklaras av att många går ner i inkomst åren innan

¹⁵ Resultaten från rapporten överensstämmer även med den bild som fås av rapporten Pensionsnivåer och kompensationsgrader för nytillkomna pensionärer 2016, Pensionsmyndigheten (2019).

¹⁶ Min Pension (2015), *Hur stor blir pensionen? En rapport om kompensationsgrader hos användare av MinPension.se*; Min Pension (2018), *Kompensationsgradsrapporten 2018. Hur stor blir pensionerna för 1960-talisterna?*; Min Pension (2020), *Kompensationsgradsrapporten 2018. Hur mycket högre blir pensionerna med de nya riktåldrarna?*

pensionstillfället, frivilligt eller ofrivilligt, vilket väcker frågan om vilka inkomstår som är mest relevanta i frågan om kompensationsgrad. Under 2020 genomförde Pensionsmyndigheten en studie bland 70–75-åringar som visade att många hade valt en längre utbetalningstid för sin tjänstepension och valt att arbeta längre om de fick chansen att välja om på nytt.¹⁷

I motsats till skattningar i Typfallsmodellen visar de faktiska utbetalningarna att de med högst inkomster också har bland de högsta kompensationsgraderna. Även här kan skillnaderna mellan typfallsberäkningarna och verkligheten förklaras av att många individer minskar sin inkomst åren innan pensionsinträdet. En annan förklaring är att många väljer ett tidsbestämt uttag av sin tjänstepension. Även extra avsättningar och löneväxling kan bidra till att den faktiska tjänstepensionen är betydligt högre än vad den skattas till i Typfallsmodellen.

En annan iakttagelse från denna rapport, såväl som tidigare års rapporter, resultat är att skillnaderna i inkomst som finns mellan kvinnor och män under arbetslivet i många fall ökar efter pensionsinträdet. Det gäller såväl om skattad pension och kompensationsgrad eller faktiskt utbetald pension och faktiskt kompensationsgrad studeras. Faktiskt utbetald tjänstepension ger dock en något annorlunda bild men eftersom vi saknar uppgift om tjänstepensionen utbetalas tidsbestämt eller livslångt är det svårt att dra några välgrundade slutsatser utifrån denna iakttagelse. Att inkomstgapet mellan män och kvinnor ökar vid pensionering har analyserats i *Jämställda pensioner* (Ds 2016:19). I departementsskrivelsen konstateras att existerande löneskillnader i kombination med att tjänstepensionerna ger en högre total avsättning till pension för personer med inkomster över taket bidrar till att öka inkomstgapet mellan könen.¹⁸

---

¹⁷ *Blev det som du tänkt dig? En studie bland 70-75-åringar, Pensionsmyndigheten (2020)*

¹⁸ *Ds 2016:19. Jämställda pensioner?* s.11.

Bilaga 1. Antal individer i respektive gruppindelning

Tabell 1. Antal personer som tog ut hel allmän pension vid 65 års ålder

År	Antal personer folkbokförda								
	i Sverige	Varav hade intjänande vid 30 års ålder			Varav hade inget intjänande vid 30 års ålder				
	Totalt	Totalt	Låg	Medel	Hög	Totalt	Låg	Medel	Hög
2014	56 256	52 404	13 322	34 708	4 374	3 852	2 432	1 185	235
2015	52 333	48 147	10 429	33 536	4 182	4 186	2 632	1 304	250
2016	47 330	43 151	8 880	30 432	3 839	4 185	2 679	1 258	248
2017	48 021	40 920	9 870	25 610	5 440	7 101	5 467	1 368	266
2018	45 497	38 559	9 422	23 998	5 139	6 938	5 482	1 229	227
2019	42 854	35 721	9 945	20 618	5 158	7 133	5 915	1 001	217

Tabell 2. Antal kvinnor som tog ut hel allmän pension vid 65 års ålder

År	Antal personer folkbokförda								
	i Sverige	Varav hade intjänande vid 30 års ålder			Varav hade inget intjänande vid 30 års ålder				
	Totalt	Totalt	Låg	Medel	Hög	Totalt	Låg	Medel	Hög
2014	29 145	27 361	10 344	15 986	1 031	1 784	1 291	449	44
2015	27 144	25 121	7 712	16 434	975	2 023	1 367	601	55
2016	24 603	22 616	6 342	15 304	970	1 987	1 360	565	62
2017	25 564	21 532	6 913	13 049	1 570	4 032	3 202	737	93
2018	24 109	20 264	6 511	12 295	1 458	3 845	3 100	662	83
2019	22 651	18 932	6 797	10 515	1 620	3 719	3 139	504	76

Tabell 3. Antal män som tog ut hel allmän pension vid 65 års ålder

År	Antal personer folkbokförda								
	i Sverige	Varav hade intjänande vid 30 års ålder			Varav hade inget intjänande vid 30 års ålder				
	Totalt	Totalt	Låg	Medel	Hög	Totalt	Låg	Medel	Hög
2014	27 111	25 043	2 978	18 722	3 343	2 068	1 141	736	191
2015	25 189	23 026	2 717	17 102	3 207	2 163	1 265	703	195
2016	22 733	20 535	2 538	15 128	2 869	2 198	1 319	693	186
2017	22 377	19 388	2 957	12 561	3 870	2 989	2 265	631	93
2018	21 388	18 295	2 911	11 703	3 681	3 093	2 382	567	144
2019	20 203	16 789	3 148	10 103	3 538	3 414	2 776	497	141

Folkbokföring i Sverige har kontrollerats både för den 31 december vid 64 års ålder samt 31 december vid 66 års ålder för att kunna beräkna rättvisande kompensationsgrader.

www.pensionsmyndigheten.se

